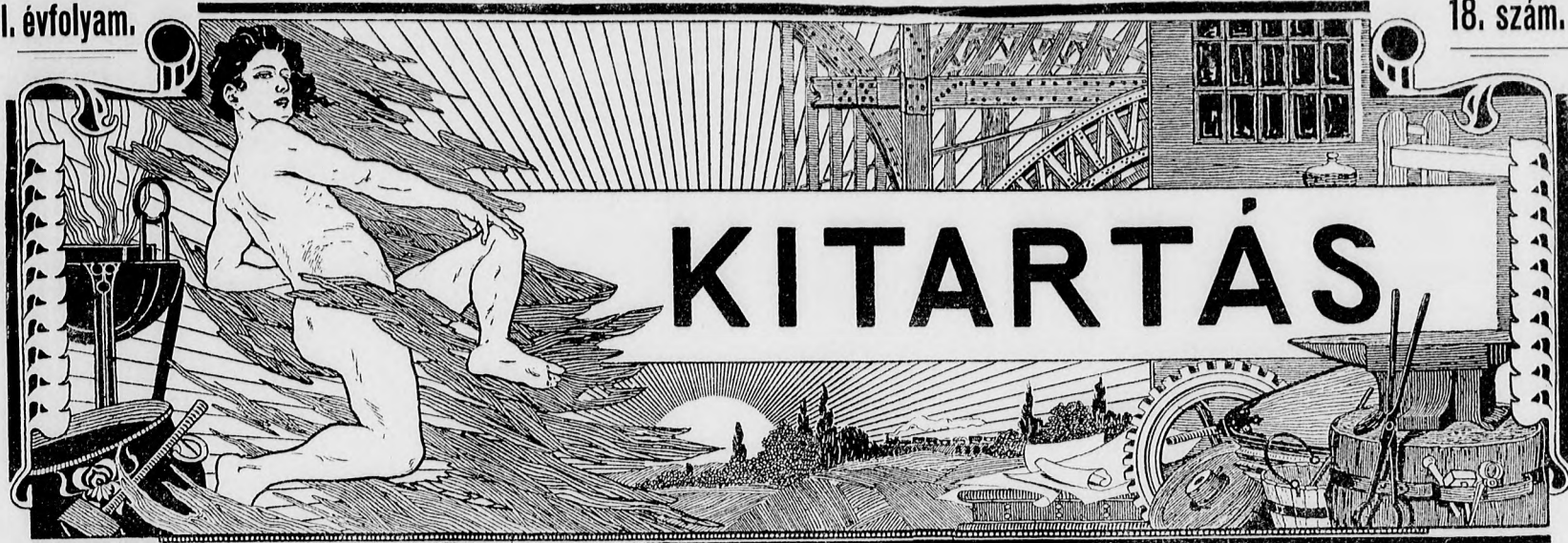

1900

1899. augusztus hó 20-án.

I. évfolyam.

18. szám.

Vasutasok, gyári és ipari alkalmazottak és munkások hetilapja.

MEGJELENIK VASÁRNAPONKINT.

Előfizetési díj:
 Helyben és vidéken postaküldéssel . . . 12 frt.
 Az előfizetők baleset általi halál, állandó vagy részleges munkaképtelenség esetére a Nemzeti Baleset Biztosító Részvénytársaságnál 2000 koronára vannak biztosítva.

Felelős szerkesztő:
benedekfalvi dr. LUBY GYULA,
 köz- és váltó-ügyvéd,
 a m. kir. államvasutak titkára.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST,
 VIII. ker., Köztemető-út 3. sz.

Társadalmi kérdések.

Az emberek művelődésével, az ipar, a kereskedelem emelkedésével együtt növekednek a legkülönbözőbb társadalmi kérdések, sőt bizonyos szükségletek beálltával mind újabb és újabb kérdéseket vet fel a társadalom, mely kérdések mindegyike mint óriási kérdőjel áll a modern haladás eszméivel át meg áthatott emberek előtt, mely megoldásra vár.

E tekintetben különösen a mi hanyatló századunk tűnik ki legjobban. Talán egyetlen század sem mutathat fel annyi és oly rendkívül nagy horderejű vívmányokat, mint a mienk s épen ezek az óriási vívmányok szülték azokat a rendkívül nagy kérdéseket, melyeknek nagy része úgy látszik megoldatlanul megy át a következő századba.

A mi századunk, mely a gőz és villamosság százada, szülte egyszersmind a szocializmust, anarchizmust, megteremtette a fénistákat, nihilistákat stb. Micsoda okozati összefüggésben áll a gőz, a villamosság korszaka a szocialisták és anarchisták teoriáival? Semmi más összefüggésben nincs, mint abban, hogy a találmányok nagy része a munkaerő megtakarítására törekedett s ezáltal megnehezítette a megélhetést. A megélhetés lehetőségének keresése vetette fel a létkérdést, mely az összes társadalmi kérdéseknek az elseje.

A létkérdés, az az óriási nagy kérdőjel, a melylyel először kell tisztába jönni nemcsak az egyes embereknek, de a társulatoknak, szövetkezeteknek is. Addig, míg egy embernek létkérdése önmaga előtt tisztázva nincsen, nem foglalkozhatik semminemű társadalmi kérdéssel. Ez az emberben gyökerező önfentartási ösztön

megnyilatkozása, mely háttérbe szorít mindenemű egyéb kérdéseket.

A létkérdésnek helyes úton a fennálló törvények és szabályok szerint való megoldása képezi a modern társadalom alapját. Minden erőszakos megoldása a létkérdésnek túltengésre vezet, a melynek legélénkebb példái az anarchisták, a kik létük fentartására és boldogulásuk előmozdítására nem riadnak vissza semmiféle erőszaktól sem.

A létkérdés megoldásával igazán komolyan és elfogadhatóan egyedül a szocialdemokraták foglalkoznak, a kik a fennálló törvények és szabályok keretén belül igyekeznek megoldani a társadalmi kérdéseket.

Így van ez a szövetkezetnél is. Minden alakulásban levő szövetkezetnek legelső dolga saját létfeltételeit megállapítani, a saját létkérdését tisztázni s csak azután foglalkozhatik üdvösen és áldásosan a többi megoldandó kérdésekkel, melyeket maga elé tűzött. Minél biztosabb alapra van fektetve saját létkérdése, annál könnyebben, annál hathatósan felelhet meg hivatásának a többi társadalmi kérdések megoldásában.

Ezért első dolgunk nekünk tagjainkat szövetkezetünk miben létéről a legapróbb részletekig felvilágosítani, hogy így mindenki által ismert céljainkat annál buzgóbban, annál hathatósan s egyesült erővel megoldhassuk. Ezért foglalkozunk lapunkban folyton a saját létkérdésünk folytonos körülírásával, megoldásával, hogy aztán, ha ez már tisztázva és biztosítva van, annál nyugodtabban és biztosabban felelhessünk meg a belénk vetett reményeknek, a nagy, nemes és dicső emberbaráti céloknak.

A részletüzletek rendszabályozása.

Mindezideig vajmi kevés olyan intézkedésekről vehettünk tudomást, mely igazán a szegény emberek ügyeivel foglalkozik, mely a szegény emberek érdekeit védi s annak anyagi érdekeinek előmozdításával foglalkozik. A legtöbb intézkedés a nagy vagyon, a nagy ipar érdekében hozatott s a szegény emberek mindezideig mostoha gyermekük volt azoknak, a kiknek kezébe soruk van letéve.

Eddig szinte hozzá voltunk szokva, hogy a szegény ember tudatlanságát kiaknázó ezernyi vállalatok, a törvények raffinált ismeretével kiaknázva a kis emberek jóhiszeműségét, nyugodtan teheték anyagilag, esetleg erkölcsileg is tönkre azt a naiv szegény embert, a ki véletlenül ravaszul kivetett hálójukban megakadt. A legtöbb ilyenemű visszaélést a részletüzleteknél lehetett tapasztalni.

Szegény ember, a ki napról-napra keresi a betevő falatot, nem igen tehet annyit félre, hogy abból egyszerre nagyobb kiadásokat tehetne. Pedig akár foglalkozása, akár családi állapota, gyakran követeli, hogy nagyobb összegben szerezzen be magának valamit, a mit aztán, miután egyszerre nem fizetheti meg, részletfizetésre vásárol s hetenkint, hónaponként törleszti le az árát.

Vegyük például, hogy egy fiatal munkás megnősül. Legénykorában nem igen gondolt házasságra, nem is tehetett félre annyit, hogy abból egy kis fészket rendezhessen be magának. Az asszonykának se volt semmije, vesznek hát részletfizetésre egy kis bútort. Jönnek az ügynökök, egyik csábítóbb föltételeket szab, mint a másik. A szegény ember lépre megy, megveszi az egyik-től a szükséges bútort, s mikor a részleteket

kezdi törleszteni, akkor veszi észre, hogy rúdul megcsalták. A kereskedő nem akarja ismerni azokat a kedvező feltételeket, a melyekkel az ügynök — csakhogy üzletet csinálhasson — elbolondította a vevőt, perre kerül a dolog s a törvény többnyire a kereskedőnek ad igazat, mert az ügynöknek nem volt joga különböző engedményeket tenni az ő nevében. Az ilyen vásároknak aztán többnyire a szegény ember adja meg keservesen az árát.

Ezeket a nagyban elharapódzott visszaéléseket akarja megakadályozni az a törvényjavaslat, a melynek elkészítésén most dolgoznak az igazságügyminisztériumban.

A javaslat határozottan megvédi a visszaélésekkel szemben a szegény embereket, a kik különösen a fővárosban kénytelenek részletfizetésre vásárolni. Legnevezetesebb intézkedése tervezetnek, a melylyel a részletfizetésre vásárolt áruk legnagyobb árát határozza meg. Ez nem lehet nagyobb, mint a forgalmi árak legfőlegb harminez százaléká. Másik fontos újítás az ügynökökről szól. Eddig az volt a részletüzlet gyakorlata, hogy az ügynök szóval és írásban mindenféle kedvezéseket ígért a vevőjének, a miket aztán az üzlet tulajdonosa nem ismert el magára nézve kötelezőknek. A bíróság nem segíthetett a rászédett vevőn, mert hisz az ügynöknek nem volt meghatalmazása gazdájától a kedvezések megadására. A törvényjavaslat útját állja az ilyen eljárásnak. Kimondja ugyanis, hogy az üzlet megkötésével megbízott ügynök külön megbízás nélkül is fölhatalmazottnak tekinthető az üzlet módosítására, kedvezésekre engedésre, részletfizetések elfogadására. Szóval, ezentúl az ügynökért a gazda is felelős. A szegény ember védelmére szolgál a javaslatnak az az intézkedése is, hogy csak két

Rosamunda.

— Mese, régmúlt időkbel. —

Írta: Julien Sermet.

Mint valami igazi király, úgy élt Sire de Pomerolles ősi kastélyában, környezve jobbágyaitól, a kiknek se szeri, se száma. Sőt nemeseinek sem volt híján.

Magas tornyainak lőrésai messze tekintenek a vidékre, vasat, tüzet rejtegetve a rablók félelmére, az ellenség borzalmára.

A kegyúri kastély előtt százados hársfák szegélyezte mező terült el; az akácza-erdő bejáratánál pedig sólyom-tenyésztő, vasolvasztókemenzék és kohók, a hol vérteteket, fegyvert kovácsoltak és olvasztották a mozsár-ágyuk érczét, a melyek félszázad óta a sánczokat pótolni voltak hivatva.

Sire Pomerolles háborúra készült, de az ég segedelmét sem hagyta számításán kívül és hogy azt maga részére biztosítsa, a tisztelendő apát tanácsát kérte ki, a kinek jó hírnevű monostora a szomszédos dombon állt; csúcsíves, mély kapu vitt a kápolnába, rózsás fényben égő ablakaival, finom, bámulatos művű arabeszkekkel díszített

széles tornyával, fülkéiben mozdulatlan márványszobrai dicső emlékü királyoknak, merész czifrázatú falain domborművekkel.

Az apát megigérette, hogy imádkozni fog Sire de Pomerolles sikere érdekében, a mit ez azzal hálált meg, hogy kardjának keresztalakú markolatjára megfogadta, miszerint akkora harangot öntet a kápolna számára, mint a Saint-Hilaire-székesegyház kupolája.

És miután a kegyúrnak éppen egy kis leánya született, ki a keresztségben a Rosamunda nevet nyerte, elhatározta, hogy a harangot is e néven nevezi el. Kastélyába visszatérvén, azonnal kiadta a szigorú parancsot, hogy hagyják abban a fegyverkovácsolást és készüljenek a harangöntéséhez.

* * *

Csakhogy a harangöntéshez nemcsak a hajdú nem ért, hanem a fegyverkovács sem.

Olyan munkásra volt szükség, a ki ezen mesterség minden csinját-binját érti, a ki a rezet és az önt úgy tudja keverni, hogy az ötvénynek messze hangzó, érczes szava legyen és a ki ismeri mindezeket a fogásokat, a melyekre sok évi tapasztalat oktatta az embereket és a melyek úgy szállnak át nemzedékről-nemzedékre.

Sire de Pomerolles tehát két jóhírnevű munkást hozatott a városból.

* * *

részlet fizetésének elmulasztása esetén követelheti az eladó az egész árt s ezt is csak akkor, ha külön kikötötte. Eddig a kuria egyik elvi határozata értelmében a birói gyakorlat az volt, hogy az egész vételár lejárnak tekinthető valamelyik részlet fizetésének elmulasztása után, még ha ebbe az üzlet megkötése alkalmával nem is egyezett volna bele a vevő. A javaslat, ha törvényvé válik, bizonyára helyes mederbe tereli a nagy mértékben kifejlődött részletüzletet, a melynek visszaéléseit egyre sűrűbben panaszolták.

A keleti Felföld és az erdélyrészi városok ipara.

Nyugatról távolodva már sokkal ritkábbak lesznek a városok s bizonyos tekintetben hanyatlak az ipari tevékenység is. Még a természeti kincsekben oly gazdag vidékeken is, minő Máramaros megye, nagyon kevés a befektetett tőke s a gyárak nem a városokban vannak. Két megyében, Ugozásban és a nagy terjedelmű s alsó részében ipari szempontból is igen jelentékeny Zemplénben nincs jelenleg egyetlen rendezett tanácsú város sem, a többiekben is igen kevés, úgy hogy e fejezetben összesen csak 8 városról lehet megemlékeznünk s ezek: Kassa, Eperjes, Kis-Szeben, Bártfa, Ungvár, Munkács, Beregszász és Máramaros-Sziget. Ezekben a városokban összesen 92,301 lakos van s ezek közül 7,157 önálló iparos, tehát alig annyi, mint magában Pozsonymegyében. Nagyobb ipari tevékenység a vidéken csak a Hegyalja vidékén és Munkács körül van, de ez sem hasonlítható össze Gömör-megye iparával.

A városok között legjelentékenyebb s legnépesebb Kassa, északkeleti Magyarországnak úgynevezett

fővárosa s az egyedüli önálló törvényhozási joggal bíró város. Ebben a városban 29 nagyobb gyár volt a népszámláláskor 2821 állandó munkással, kiknek azonban fele, főképp nők, az állami dohánygyárban dolgozik. Azonban a gyárak változatossága igen nagy. Már Fényes Elek a század első felében talált itt két kőedénygyárt, kártyagyárt, puszkaporos malmot, posztógyárt, bőrgyárt, cukorgyárt, vasszögműhelyt s ezen kívül különösen kiemelte, hogy a városban sok — a csizmadia, s ezek között nem egy országos híri mester. Ma az önálló iparosok és kereskedők száma a városban 2012 s ezek nemcsak a város lakóinak, de messze vidéknek szükségleteit is képesek kielégíteni, úgy hogy a kassainak Budapestre vagy Bécsbe nagyon ritkán van komoly oka fordulni.

A már említett dohánygyáron kívül nagyobb telepek: Eisler Jónás hajlitott bútorgyára, mely Amerikába s Egyiptomba is szállít. Dunkel Vilmos parquet-gyára s Fleischer és társa gazdasági gépgyára, Mihalik Károly papirgyára. Van továbbá a városban két nagyobb gőzmalom és sörgyár, tekintélyes téglagyár és a városon kívül Jakobsz Oszkár nagyon jól felszerelt vasgyára. A kisebb gyárak közt felemlítendő öt kocsigyár, egy pótkávégyár és egy papirmalom. A vasipar nagy jelentőségét tanúsítja, hogy az állam e helyen gépészeti középiskolákat tart fenn, mely egyedüli a maga nemében s szintén nem utolsó ipartelep. A város környékén s a nem messze fekvő Meczenzéken is több vastelep van.

Kevésbé jelentékeny Sáros megye ipara. A nép, egyike a legszegényebbeknek hazánkban, különböző házi iparral foglalkozik, különösen cserepes árukkal, de nagyobb üzletekhez nincs tőkéje s vállalkozó hajlama is annyira megcsökkent, hogy az otthon kellemessé tétele helyett Amerikában keres új hazát. A székhelyen Eperjesen egy pár kékfestő és egy nagyobb fűrészgyár említhetők. Országos névvel bír Divald

Jehan és Mathias megérkeztek a Pomerolleskastélyba. Mindkettő fiatal és erős, munkában edzett; meztelen mellük kipirult az olvasztókemence pokoli lángjától. Olyan ütemes kalapálást visznek végbe az izzó pengén, hogy aranyszikrát szór szerte az üllő, de a mellett birtokában vannak híres mesterek minden titkainak, miként kell bánni a folyós, izzó érczel.

A kastély ura parancsára, Jehan lett a mester és Mathias az első segédje, a többi munkás parancsaiknak mind alárendelve.

Az előmunkálatok kezdetüket vették.

De egy váratlanul közbejött esemény megzavarta azt az egyetértést, a mely a két ifjú eddigi szoros barátságán épült.

Egy nő állott közjök.

Annette volt az, a pinczemester szűzies, szép leánya, a ki a szülei ház oltalma alatt kecsesel fonta a szálát, pörgette az orsót, miközben kedvelt, régi dalát dudorászta:

Hélas! la don don!
Úgy szenved a szívem,
Szeret hévvel, hiven,
Hogy ki sem mondhatom! . . .

Jehan és Mathias jól ismerték már e dalt, a mely oly lágyan vegyült az aczél-pörölyök ütemes csöngésébe.

* * *

Jehan izmos, magas ifjú volt; sötét tekintetű nagy, fekete szemeit összeérő, sűrű szemöldök árnyékolta. Mathias minden mozdulatát kémlelte, a ki éppen a rézlemezeket rakta a mérlegre.

Ezt a társát, a kivel együtt jött ide a nagy városból, azóta halálosan meggyűlölte, bár rejteni igyekezett szenvedelmét.

Meggyűlölte, mert beszélni látta őt Annettevel, a ki ugyancsak jót kaczagott a beszédén, miközben többször megvillant vakító gyöngysor foga. Szerelmes lenne talán az a kék szemű, búzabarna színű, rengő szakálú társa?

Nem! az nem lehet; hisz az ő szive is tele van a leány bájos arczával, a kit bírni akar minden áron.

Hiszen ő is beszélt Annette-el, a ki oly szívélyes mosolylyal fogadta őt s bámult rá az ő mély tekintetű szemeivel. Vagy talán nem is volt az más, mint egyszerűen kíváncsi, fürkésző tekintet az ismeretlen, messziről, a nagy városból jött emberre, mint a ki egy csodás világban, óriási paloták és az eget karczó tornyok között él.

Munkaközben gyakran kérde önmagától, lehetne-e boldog e leány nélkül, a ki oly váratlanul került az útjába. Csak azt érzé, hogy halálosan megszerette.

* * *

Károly fényképészeti műhelye. Kis-Szebenben van papírgyár, pálinkagyár, vízi fűrészmalom, de az ipar különben kisebb mesterek tevékenysége s még inkább áll ez Bártfára, mely a múlt századokban igen virágzó város volt. Megemlíthetjük azonban, hogy Sárosmegyének, ha szintén nem az ipari termelésben, jelentékeny része van a forgalomban, mivel lakosainak nagy része foglalkozik házalással; ezenkívül igen élénk forgalmat okoznak az itt keresztül utazó galicziai kereskedők.

Átugorva Zemplénmegyét, kelet felé Ungmegyébe jutunk, mely még kevésbé ipartelep. Egyedüli rendezett tanácsú városa Ungvár, a legújabb időkig csak állami segélyben részesült agyagipar-iskolájáról volt híres, mely iskolában igen csinos dolgokat állítottak elő, valamint hogy az ungvári fazekasok és kosárfonók általában ismertek. Posztó- és gubakalló mesterei sem utolsók, de nagyobb tőkével nem rendelkeznek.

Tekintélyesebb megye ipari szempontból Bereg, melynek két kis városában 19.609 lakó közül 1568 foglalkozik iparral s kereskedéssel, a munkásokat nem is számítva. Mindamellet az itt lakó iparosok, Schönborn gróf gyárainak kivételével általában csak kismesterek; a forgalmat főképp a Galicziából ide tömegesen letelepedett zsidók űzik. Kisiparos meglehetősen nagy számmal van, így Munkácsen 85 csizmadia. E városban, melynek környékén Podheringben és Frigyesfalván jelentékeny gyárak vannak, három nagy szeszgyárt is találunk, melyek közül Veisz Mózesé külföldre is szállít. Eléggyé tekintélyes még Mauthner Samu fűrészgyára, mely 45 lóerejű gőzgéppel átlag százezer forintot meghaladó tölgyfaárút termel. Beregszász városában ellenben csak a részvénytársulati gőzmalom nevezetes.

Bereg szomszédjáról, a kis Ugocsáról nem kell emlékeznünk külön, mivel nincs városa, de különben sem jelentékeny ipara. Sokkal előrehaladottabb Máramarosmegye, hol az országos híru sótermelésen és

faárúk készítésén kívül néhány igen jelentékeny vasgyár, egy hatalmas szódagyár s más nevezetes ipartelepek vannak. Még magában a megye gyorsan emelkedő (14.758 lakosú) székhelyén, Máramarosszigeten is több jelentékeny gyár van, melyek nagyobb része exportképes. A legfontosabb köztük Grödl testvérek fűrészgyára, melylyel még Haas Miksa és Müller Frigyes gőzfűrész-telepei versenyeznek. Haas Miksának gőzmalma is van, elég jó karban. Jelentékeny továbbá Schwarz Vilmos bútorgyára, melynek termékei külföldre is eljutnak. A kisebb iparosok közül gubások, szabók jelentékenyek. Van sörgyára és néhány ügyes lakatos-műhelye. Általában ez a város északkeleti Magyarország legvirágzóbb városai közé tartozik. Gyarapodását tanúsítja, hogy ipari és kereskedelmi iskolát is tart fenn s pénzügyi intézetei jelentékenyen megszilárdultak. Máramarossziget végre egyik érdekes példája annak, mily jelentékeny magyarosító erő van az iparban. A város kereskedőinek nagy része orthodox zsidó, gyárjai túlnyomólag németek kezében vannak, környezetében csaknem kizárólag ruthen és oláh nép lakik: mindamellet az iparos és élénk forgalmú város megmaradt magyarnak, sőt a magyarságnak az idegen elemek között is tért szerzett.

Máramarosmegyén túl kezdődik a hajdani Erdély határa, melyről mindenki tudja, hogy két-három nagy városának kivételével épen nem lehet a virágzó iparral bíró vidékek közé sorozni. A lakosság nagyobb része műveletlen oláh, kiknek a természet a primitív fafaragáson kívül alig adott ügyességet. A kis székely nép már hajlandóbb az iparra; a házi iparnak számos faja virágzik közöttük, így a fafaragás, szalmafonás, szövés, de töke hiányában, melyhez egész a legújabb időkig a közlekedés fejletlensége is járult, egyáltalán nem voltak képesek előre hatolni. Város ugyan van a régi Erdélyben elég, aránylag több is, mint Magyarország más részében, de a 25 városnak 200 ezret

Egy napon, a midőn Mathias-szal a forma kitapasztására szükséges agyagot gyúrták a mély öntögödörben, Jehan hirtelen felüté a fejét:

- Mathias!
- Parancsolj, mester!
- Te szereted Annette-et, nemde?

Mathias elpirult a váratlan kérdés hallatára, de azután Jehan szeme közé nézve, biztos hangon szólt:

- Úgy van! De honnét tudod?
- Csak sejtettem!

— Szeretem, halálosan szeretem őt. Imádom, mint valami földre szállt angyalt . . .

Jehan ijesztő sápadt lett és Mathiasnak torkán akadt a szó annak láttára.

Csönd állott be köztük. Ketten valának együtt ebben a mély gödörben, a mit nemsokára az izzó, olvasztott ércz fog elnyelni és a melyre födél gyanánt a kék égbolt egy darabkája borult.

Mint két fenevad, méregették egymást szemmel.

Mathias tehát, a másikban vetélytársára lelt.

- Te is szereted őt talán? kérdé.

— Igen! válaszol Jehan, ketten vagyunk tehát! . . .

Elhallgattak.

Egyszer csak felcsendül az ismert dal:

Hélas! la don don!
Úgy szenved a szívem,
Szeret hévvel, híven,
Hogy ki sem mondhatom! . . .

Ez úttal azonban olyan fájdalmasan nyilalott szívébe ez a hang . . .

— Lássunk a munkához! szól nyersen Jehan.

Mindketten dolguk után láttak. Agyaggal vonták be a formát, miközben egy hang sem jött ajkaikra.

A meghatározott napon, a melyet Sire Pomerolles és az apát közösen állapítottak meg, Rosamunda öntéséhez fogtak.

Hajnal óta olvasztják az érczet.

Egész éjjel fűtötték a magas kemenczéket, melyek sűrű, fekete füstgomolyt okádtak az égre.

A fölső nyilásnál Jehan és Mathias figyelték a sustorgó érczet.

Közeledett a pillanat, a midőn a formába öntésnek kellett megtörténni. Ügyelni kell, nehogy az érczben hólyagok, gödrök támadjanak, vagy a rosszul sikerült bronzot jellegző hajlások álljanak elő.

Napkeltekor kürtösök zaja verte föl a kastély csöndjét. Élükön a kegyúrral, rendre gyülekezének a hűbéres cselédek, fegyveres katonák ünnepi díszben, egyházi zsolozsmákat éneklő szerzetesek az imádkozó apáttal, hogy szemtanui legyenek, a mint a fehér izzó érczláva kilép a kohóból és megszületik a „Rosamunda“.

Húszezer font olvasztott ércz izzó lávája forrongott az óriási katlanban s a földalatti tűz helyeken a fűtők ugyancsak szorgalmasan rakták a tőzeget meg a szenet az izzó zsarátnokra.

meghaladó lakosságából alig 15 ezer az önálló iparos; annak is közel fele a négy nagy helyre (Kolozsvár, Brassó, Szeben, Marosvásárhely) esik, vannak városok, hol száz iparost is alig lehetne összeszámlálni

Legelőször emlékezünk meg Kolozsvárról mely városban 1890-ben 32.756 lakos s 2347 önálló iparúzó és kereskedő volt. Az erdélyi részek ismert nevű fővárosának ipari jelentőségét bizonyítja, hogy az iparosegyletnek 307 tagja, 3292 frt évi bevétele, százezer forintos háza, 3500 kötetnyi könyvtára, 30 ezer forintnyi segélyalapja s aggmenház-alapja volt. E városban a kamarán s kereskedelmi akademián kívül volt ipari szakiskolája, gépkezelő tanfolyam, szakipariskola, technológiai iparmúzeum, nőipariskola. Kivételre dolgoznak itt furnirgyár, szeszgyár, faárúgyár, gőzmalom. Mindebből látható, hogy a törekvő iparos ifjú Kolozsvárt már eleget tanulhat s könnyen szerezhet alkalmazást. A város nagy ipartevékenységét az egyes iskolák, az államvasút s jótékony intézetek is előmozdítják. Hatalmas telep különösen a Sigmond testvérek nagy szeszgyára, mely 1892^{3/4}-ben 20.129 hectoliter szeszt hozott forgalomba. Mellette még 4 kisebb szeszgyár működik. Igen érdekes és kitűnően felszerelt Pollák Samu aszfalt és cementöntő gyára és Fischer Vilmos porcellánfestő műhelye, bár egyik sincs virágzó állapotban. Az állami dohánygyár jelentékeny. A gázgyár emelkedőben van. Újabb időben lendületet vett a műiparcikkek készítése is. Néhány nyomdája (a városban 18 lap jelenik meg) mintaszerű. Többek közt Veres Ferencz ügyes fényképész szakiskolát is nyitott.

Az erdélyi részek másik nagy városa Brassó, inkább kereskedő, mint iparos hely, a mint azt határszéli fekvése is megköveteli. Mindamellet sok tekintélyes gyár van benne, melyek nagyobb része a közelmúltban Romániának s a Balkánfélsziget egy pár államának apró szükségletét fedezte. Újabbban is ala-

kult a városban egy nagyobb gőztéglagyár, vasbutorgyár és gőzmalom. Nevezetes forgalma van a Thiess és Seidel czéeg cukorkagyárának, a Czell-féle sörgyárnak és a portland-czement-gyárnak, mely 200 munkást foglalkoztat. Sok gyár azonban nagyon küzdöködik a román vámok miatt; nem egy bukott meg, így Düick bőrgyára, Paal Vilmos gőzmalma, Schwabe és Herter kötőgyára is nehezen küzd, valamint Otrobán petroleum-gyára. Nevezetesebb telepek még Hornung hajlitott fa-butorgyára, Schiel és Derner gépgyára Jaeger Nándor pamutfonal-műhelye. Egyes mesterek többféle árúkat visznek ki, így hordókat, dongákat, pokróczokat, rézárúkat, festett pamutfonalakat, szalmit, pereczeket. Különösen híresek voltak régebben a hosszúszőrű pokróczok, melyeket ma Kammner és Jekelius, Lootz, Pap István gyártanak.

Kevésbé jelentékeny Nagyszeben ipara, bár itt is egy tizede a lakosságnak iparúzó; számos híres iparcikke van. Így 9 szalámigyár működik, melynek terményei nagyjából Ausztriába mennek, jelenleg métermázsánként 130 frt árban. Van itt conserv-gyár is, mely főképp levesconservet készít. A gyermekjátékgár nagyon rossz viszonyok közé jutván megszűnt, erősen küzd a réz- és fémárúgyár is. Ószy Géza vasszekrénygyára is panaszkodik a nehéz idők miatt. Van továbbá Szebenben egy stearyngyertyagyár, több kisebb gépgyár s egy jelentékeny gőztéglagyár.

Még nagyobb számú, bár nem ily jelentékeny telepek vannak Marosvásárhelyen, hol újabbban a város s általában a székely nép ipara érdekében hatalmas mozgalom indult meg részben az 1893-ban létesített székelyföldi iparmúzeum alakulásával kapcsolatban. Azonban az iparosok nehézségei itt is mutatkoztak; még a kivételre dolgozó nagy gyárak, így Mestitz Mihály butorasztalos árú gyára, Törpényi János tinta-gyára, Baruch Adolf kőolajfinomító gyára is tele vannak panasszal. De vállalkozó van elég. Fischer

Mathias a bűgő, morgó vulkán fölé hajolva, csöndben figyelte az ércz színváltozásait a hő foka szerint.

Mellette állt Jehan s az alatt lévő fűtőknek parancsokat osztogatott. Azután maga is az érczre figyelt.

Mathias e perczen egy dalt fűtyörészett. Jehan dühtől remegve fordult felé.

Az a jól ismert dal volt:

Hélas! la don don! . . .

Mathias tehát még ilyenkor is reá gondol.

Jehan e perczen öntudatát veszté; szemeire mintha fátyol borult volna s az undok féltékenység annyira marcangolta szívét, hogy többé nem volt ura önmagának.

Lehajolt és két karjába kapta társát s egy hatalmas lendülettel a bűgő katlanba lódította . . .

Mathiasnak ideje sem volt, hogy védekezzék, sőt észre sem vette az alattomos támadást.

— Jehan! . . . segíts! . . .

Azután összecsapott fölötté az izzó láva és egyedül egy kis kékes láng csapott föl azon a helyen, a hol elnyelte testét a sustorgó ércz és abban a pillanatban hamuvá lőn.

* * *

Néhány hónappal később Jehan, Rosamunda kitűnően sikerült öntéseért való ünnepeltetés közepette, oltárhoz vezette a pinczemeszter leányát. Végleg a kastélyban maradt, mint Sire

Pomerolles vasműinek mestere. Boldogságát lelki-mardosás éppen nem zavarta s szerelmének bolondja volt. Senki sem sejtette Mathias gyászos végét. Hirtelen eltűnése találgatásra adott ugyan okot, de emléket az idő lassankint betemette.

A kegyúr és az apát jelenlétében, nagy pompa és fényes egyházi szertartás közepette húzták föl a harangot az apátság tornyába

A sekrestyések tömjénfüstje között, az apát megszentelé a harangot, majd a Szent-lelek emlékére olajjal és krizmával hét keresztet vont reája:

A hívők ájtatos zsoltár-éneke és imája szállt az égnek.

Jehan elégtelen szemlélte művét. A ércz óriás oldalán latin fölirat betűi fénylettek, tetejében koronául kereszt ragyogott.

Jehannak most jutott eszébe először Mathias. Szerencsétlentársának porhüvelyé van örökre ebbe a bronz-kolosszusba zárva.

Behunyta szemeit, hogy ne lássa azt az ércz-koporsót s görcsösen kapaszkodott Annette karjába, ki szerelmesen simult hozzá. Rideg, nyers természete daczára, megszerette azt az ifjút, mert érezte, hogy az őt igazán, nagyon szereti.

A szerteszéledő ünnepi sokaság között, Jehan és Annette együtt ereszkedtek le a domb oldalán. A közeli árnyas erdő felé tartottak s leültek a tó partján, bámulták a hattyú-csapat fehér, úszó flottáját.

Jakab gyógyszerész innen fokozott mértékben árusít el különböző vegyszereket és vegyi készítményeket, a református egyház tekintélyes gőzmalmot építtetett, a város gőztéglagyárat. Legnevezetesebb kezdeményezése volt a marostordavármegyei iparfejlesztő bizottságnak egy tekintélyes cukorgyár létesítése 900 000 forinttal, mely múlt évben kezdte meg működését. Megnagyobbították többek között a sörgyárat, 30 ezer hektoliter termelő képességűre. A többi gyárak közül felemlítjük még a gyermekjáték- és fadiszmü-árú-gyárat. Különben a kisipar sem áll a „székely fővárosban“ utolsó helyen; nem egy kereskedő használja fel a környék lakóinak ügyességét, hogy velük szalma- és szatyor-árúkat, szövőipari cikkekkel, gyékényárúkat készíttessen, melyeket azután Németországba és Észak-amerikába is küldenek.

A részletesebben tárgyalt négy városon kívül még egy párnak van jelentékeny ipara, így Beszterczének, Nagyenyednek, Sepsi-Szent-Györgynek, Segesvárnak stb., azonban ezeket helyesebbnek tartjuk már bizonyos sorrendben ismertetni, mintha Erdélyben körutazást tennénk.

Északkelet felől jöve, hol az előző fejezetben felföldi utunkat megszakítottuk, legelőször Szilágy-megyébe érünk. Ennek két városa közül Szilágy-Somlyó ipari szempontból jelentéktelen hely, csak egy kis szeszgyára van, Zilahon azonban már van egy pár figyelemre méltó gyár. Ilyen Kiss Sándor kisebb rendű gépgyára 14 géppel s 15 lóerejű kazánal, Rösler Adolf agyag- és fűzőipargyára, mely kályhát, terracotta-fayence-tárgyakat és tűzálló lemezeket készít részben a külföld számára. Ez sem nagy gyár, de 40—50 munkást képes állandóan foglalkoztatni.

A szomszéd Szolnok-Doboka-megye mindkét városa eléggé iparos. Deésen 666, Szamosújvárt 523 önálló iparüzőt számoltak. Deésen, Voith Gergely nagy szeszgyárán kívül, mely kivitelre dolgozik, Krämer

Samu malma igen nevezetes. Szamosújvárt is van egy jelentékeny szeszgyár s e mellett igen tekintélyes műfázekasa Horváth Károly, kinek művei számos kiállításon részesültek kitüntetésben. A legjelentékenyebb iparosok azonban Szamosújvárt — az országos fegyház fegyenczei, kik ezerszámra készítik a különböző ruhadarabokat és apró szükségleteket. 1893-ban a legolcsóbb áron számítva 54.000 forint értékű árú készítették.

Jelentékeny ipartelep a szomszéd Besztercz-Naszód székhelye Besztercze, hol a lakosságnak egy tizede önálló iparos. Lang János furnirgyára, a szövözetési kalapgyár külföldre is sokat készít, jelentékeny Süsse, Rohrlieh és Brucker sörgyára és Scharlach Gyula vegyi-gyára, mely tintát, festéket, peccésviaszt és más apróságokat készít 10—15 munkással. Van továbbá itt egy nagyobb gőzfűrés 45 lóerejű gőzgéppel, 60 munkással s szintén jelentékeny szeszgyár.

A székely megyékben aránylag kevés város van, s azok nagyobb része sem jelentékeny Szászrégenben Schwartz Mandel műmalma a legjelentékenyebb gyár, bár szeszgyarai sem igénytelenek. Székely-Udvarhelyt Ugron Ákos és Gábor fűdelecserep- és téglagyarai versenyeznek, az előbbi virágzóbb, mert évenként egy millió darabot hoz forgalomba; újabban Zacharias állított gőzmalmot. Nevezetes ebben a városban az új, szépen fejlődő állami kő- és agyagipari szakiskola, mely virágzónak mondható. Kevésbé jelentékeny a csikszeredai női szövőtanműhely. Általában e kis városkában az ipar nagyon kezdetleges. Van egy kis bőrgyár. Háromszékmegye városai már inkább iparúzó. Kézdivásárhelyt van Molnár Józsiás képviselőnek műmalma, Wellenreiter és Nagy Dénes sörgyára, Kapán József nagy kalapos-műhelye, s ezenkívül egész sereg apró szeszfűző, úgynevezett „kis üstökösök“. Sepsi-Szent-Györgyön sörgyáron kívül van egy Kiss és Nagy nevű cég tekintélyes kalapgyára, mely

Verőfényes délután volt. A falevelek árnyéka mintha arannyal áztatott fűre esett volna. Annette kedvelt dalát dúdorászva virágokat kötött bokor-rétába; térdén pedig Jehan álmodozó feje pihent.

De ím egyszerre egy szokatlan, bájos zöngésű mély hang tölti be az egész völgyet.

Az új harang első szava csendült meg a monostor tornyában.

Annette ájtatosan keresztet vetett, míg Jehan hirtelen talpra ugorva, szeméit elfődte és vonagló ajkai iszonyú fájdalmat árultak el.

Ebben a mindenséget betöltő érczes hangban hallani vélte Mathias rémes kiáltását:

— Jehan! . . . segíts! . . .

Öröm és hála jeléül egész nap szólt a harang és Jehan szakadatlanul hallotta Mathias mindent túlhangzó hangját:

— Jehan! . . . segíts! . . .

Úgy vélte, hogy Mathias hívja őt.

* * *

Mindenik nap csak újabb mortiromság volt Jehannak. Mathias hangjára rémülten ugrott ki ágyából, ha fölcsendült az imára hívó harang. Kétségbeesetten tömte be a fülét, hogy ne hallja azt a mindig szomorúbb, mindig rémítőbb szózatot:

— Jehan! . . . segíts! . . .

Hiába keresett feledést a munkában, öntvén formába a mozsár-ágyúkat, meg kovácsolván a

kardpengéket nehéz pőrölye alatt szikrát szóró üllő hátán.

Túl minden zajon a Rosamunda hangja folyton fülébe zúgott.

Nem! Lehetetlen tovább túrni, . . .

Száműzi magát e helyről, elhagyja ezt a tanyát és visszatér a nagyváros zajába, hogy meneküljön a halott szava elől.

De azután meg biztatta magát, hogy az egész nem más, mint képzelődés! Hogy is lehetne más? Hiszen Mathias meghalt . . .

Jehan mindig bátor volt. Sőt legtöbbször vakmerő.

Daczolni fog azzal a hanggal, a mely csak gúnyt űz belőle.

* * *

Sire Pomerolles-t nagy csapás érte: meghalt legifjabb fia. Gyászba borult a kastély és minden népe.

Szomorúan bűgött a halál-harang,

— Jehan! . . . segíts! . . . szólt újból a szózat.

Ingadozó lábbal hajadonfőt rohant ki Jehan a szabadba, mintha egy ellenállhatatlan erő ragadná őt magával.

A monostorig meg sem állt s kérte a harangozó barátot, engedné őt föl a toronyba.

évente átlag 5000 darab kalapot készít a csendőrség számára; azonkívül több árút exportál. Még nevezetesebb az első székely szövőgyár és a Sequens-féle posztószövő. A szövést itt házi iparilag is nagyon művelik.

Kisküküllő-megyét, melynek csak egy ipari szempontból érdektelen városa van, Erzsébetváros, továbbá Fogarasmegyét, hol város nincs, bár a megyében egy pár igen jelentékeny ipartelep található, mellőzzük, de meg kell emlékeznünk Nagyküküllőmegye két városáról, Medgyesről és Segesvárról. Medgyesen gőzmalom és szeszgyár van. Segesvárt, mely általában igen élénk hely, szintén van gőzmalom, több apró, de kivitelre is dolgozó kötélgyár, egy jó harangöntő-műhely, s különösen 4—5 pamutfonalfestő-műhely, melyek szintén jelentékeny mennyiséget szállítanak Romániába és a Balkánfélszigetre. Szebenmegyében a már említett Nagyszeben kívül csak egy város van Szászsebes, melyben eléggé jó vashámor van, de különösen nevezetes Baierdorf és Biach bécsi cégnek nagy fűrész-malma, mely fadrótot is készít.

Kissé északibb irányban haladva, Torda-Aranyos-megyét találjuk, melynek egyik városa Felvincz jelentéktelen, ellenben Torda annál híresebb, különösen cellulose-gyáráról, mely egyike az ország rész legnevezetesebb telepeinek, 20 ezer métermázsza árúnál többet szállít külföldre, sőt idegen világrészekbe is. Torda egyáltalán eléggé tekintélyes iparúzó hely. A szomszéd Kolozsmegye egyetlen rendezett tanácsú városából Kolozsról már nem mondhatjuk el ezt.

Alsó-Fehérmegyében igen jelentékeny a bányászat, azonban a városok közül csak Abrudbányán látjuk annak nyomát, hol a kisebb-nagyobb érczüzódák egymást érik. Vizakna, bár sóaknája van, nem nyújt ily mozgalmas képet. Meglehetősen csendes város Gyulafehérvár is, bár Jónás Adolf jelentékeny szeszgyára külföldre is szállít. Több gyár van Nagyenyeden, e fejlődő kis városban, hol újabban is a fegyintézzel

Odafönt bűgött a himbáló harang.

— Mit akarsz hát tőlem! hol vagy? kiált Jehan.

A harangozó-anya bámulva tekintett a halvány, dúlt arcra s rémülten látta, mint rohan fel a meredek lépcsőn Jehan.

— Elbűjsz úgy-e! . . . Hol vagy hát? Ládd! nem félek. . . . Mutasd magad, ha mered! . . . ordította a siketítő bűgásba.

Ment, rohant még följebb. Feje fölött csak zűgött a harang s nyelve mint valami fenyegető kar, meg hadonászott.

Oda állt a harang elé és felé hajolva, torzképet vágva, öklével fenyegette őrző dühében.

A harangozó atya észrevette a veszedelmet, de nem tudta rögtön megállítani a himbáló, bűgő ércz-kolosszus.

— Vigyázz! kiált föl rémülten.

Késő volt.

Jehan, hogy egészen közlőrl győződjék meg arról, vajjon az Mathias hangja-e csakugyan, olyan közel hajolt a harang-nyelvéhez, hogy az menten kettéhasította a koponyáját.

És a mű mestere kilocscsant agyvelővel, holtan bukott a padlóra. Az érczszörnyeteg pedig bánatosan bűgött tovább.

kapcsolatban Munkácsy Zsigmond 30 kötőgéppel harisnyakötőgyárt, Hermann és Baumann bútorgyárt alapítottak, melyek már külföldre is szállítanak; szeszgyára kisebb, mint a gyulafehérvári, de az iparúzó száma aránylag a városban jóval nagyobb.

A délnyugati részen elterülő nagy kiterjedésű, de túlnyomólag műveletlen oláhokkal benépesült Hunyadmegye városairól édes-keveset mondhatunk. A hatalmas arany-, vas- és kőszénbányák, melyek a megye különböző részeiben jelentékeny ipartelepeket teremtettek meg, a városok közül csak Vajdahunyadnak adnak életet, hol a kinestári tulajdont képező hatalmas s kitünően felszerelt olvasztókban és kohókban fél millió métermázsánál több nyers és öntvényvasat s Martin-aczelt termelnek, főképp állami vasgyarak számára, de részben külföldre. Emelkedik még Déva, melynek különösen építészeti ipara jelentékeny. Hátszeg és Szászváros ipara jóformán a kisiparhoz tartozik.

K R Ó N I K A

A Dreyfus-pör mostani tárgyalása sokkal érdekesebbnek és nagyobb jelentőségűnek ígérkezik, mint a milyen a múlt napokban volt, a mely pedig szintén sok, eddig egyáltalán nem, vagy csak kevésbé ismert adatot hozott nyilvánosságra a Dreyfus-ügy rettenetes rejtelméből s megmagyarázott a világnak sok olyan dolgot, a melynek okát eddig nem tudta senki. Casimir-Perier szombati vallomásaival compromittálta Mercier tábornokot, a ki azzal felelt, hogy ráczáfolt a volt elnök állításaira. A szombati tárgyalás tele volt szenzációval. Az első volt, a mikor Casimir-Perier kijelentette, hogy ő csak akkor hallott a titkos dossier-ről, miután már Dreyfust lefokozták és elítélték. Maga a volt elnök adta meg később a magyarázatát annak, hogy miképen volt lehetséges, hogy ő, mint államfő, nemcsak erről, de sok más fontos diplomáciai aktusról nem tudott semmit: nem volt cselekvő szabadsága s miniszterei, különösen Hanotaux külügyminiszter, mellőzték őt s mindent magukban intéztek el. Ez volt az ő lemondása oka is. Fokozódott a hallgatóság érdeklődése, mikor Mercier tábornok vallott s azt mondotta, hogy a Dreyfus-ügy miatt háború előtt állott Franciaország, mert a dologba belekeverték a német nagykövetséget. Aznap, mikor Münster gróf elégtételt kért, este nyolcz órától éjjelutáni egy óráig együtt voltak, azután Casimir-Perier, Dupuy miniszterelnök és ő az Elyséében ültek és várták a német császár táviratát, a mely békét vagy háborút jelenthetett. Egy óra után jelentette Casimir-Perier, hogy a dolog el van intézve békésen. Casimir-Perier, a ki nyugodtan hallgatta Mercier előadását, ez utóbbi szavaknál erősen tiltakozó mozdulatot tett a fejével s föl akart kelni, hogy feleljen, de Mercier tovább beszélt s nem engedte őt szóhoz. Legnagyobb hatása volt azonban a hallgatóságra annak a drámai jelenetnek, a mely a tárgyalás végén lejátszódott Mercier és Dreyfus között, a mikor Dreyfus önmagából kikelve odakiáltotta Merciernek, hogy: hazudik. Nagy izgatottság támadt a teremben, a mely tetőpontjára hágott, mikor Casimir-Perier fölugrott s azt követelte, hogy hétfőn kontradiktórius módon szembesítsék Mercier tábornokkal. A szem-

besítés meg is történt, ezt azonban egy gyalázatos merénylet előzte meg. Laborit, Dreyfus védőjét, midőn az hétfőn reggel a tárgyalásra ment, hátulról orozva lelőtték. Labori súlyosan megsebesült s a gyilkos a körülötte támadt zűrzavarban elmenekült. E merényletből látható, mily óriási izgatottság uralkodik a bomladozófélben levő köztársaságban.

Egy német újság a minap érdekes cikket írt a békekonferenciáról és összefoglalta ennek nem nagyon sok eredményét. Az orosz lapok e félhivatalos színezetű lap cikkéből az következtetik, hogy a békekonferencia a németek miatt nem sikerült Így az egyik orosz lap ezeket írja: „A nagy dolog, a melyet az orosz császár nagylelkű kezdése napirendre hozott, sokkal szentebb és sokkal becsesebb az egész emberiség érdekeire, semhogy a német kormány a terv iránt tanúsított antipathiája miatt elérhetetlennek tartanók. Legyenek meggyőződve a németek, hogy a békekonferencia nélkülök is eléri a célját Mindez pedig csak idő kérdése.

Németországban megkezdődik nemsokára a harc a csatornajavaslat miatt. A jövő szerdán a porosz országgyűlésen kezdik meg a vitát, a melyre mind az agráriusok, mind a gazdaszövetség kézszen állanak. E harcnak mintegy megelőzője lesz a Dortmund és Ems közötti csatorna megnyitása, a mely ma, szombaton történik meg a császár jelenlétében. Körülbelül két héttel ezelőtt Vilmos császár egyszerre hirtelen lemondott a dortmund-emi ünnepeken való megjelenéséről. Úgy fogták föl akkor a dolgot, hogy a csatornajavaslat tárgyalása a képviselőházban nagyon sok és nehéz akadályra talált s a német császár nem akar e miatt előre kényszeríteni senkit. Most hogy a császár elmegy Dortmundba, azt következtetik, hogy a nehézségek eltűntek s a csatornajavaslat sorsa biztosítva van.

A transzváli kérdés közeledik a megoldásához s úgy lehet, hogy egy hét alatt már eldől. Pretóriából és Johannesburgból jövő táviratok jelentik, hogy a volksraad Chamberlain-féle bizottsági javaslatokat elvetette azzal a hozzátevéssel, hogy egy ilyen bizottsági tárgyalás beleavatkozás Transzvál belügyeibe, tehát lehetetlen elfogadni. Egy másik távirat csak azt jelenti, hogy a volksraad feltétlenül elvetette a javaslatokat. S éppen ezért és ismerve Chamberlainnek többször tett nyilatkozatait, nem tartjuk lehetetlennek, hogy Transzválban nem sokára kiüt a háború, mert előbb vagy utóbb úgy is csak ilyen megoldása lehet a kérdésnek.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK

Nagykanizsától Segesvárig.

Két fiatal nagykanizsai diák még az előadások alatt az irodalmi órákon hallott a segesvári Petőfi-ünnep előkészületeiről. A fiúk, Pécsi Frigyes gimnázista és Kovács János kereskedelmi iskolai tanuló égettek a vágytól, hogy ott lehessenek a fehéregyházai csatamezőn, a mikor az ország gyülekezik a költő sirja körül. A két diák ezért a szép napért fölládozta az egész vakációt. Pénzüik persze nem volt a hosszú útra, tehát június 5-dikén elindultak gyalog a Dunán-

túlról a messze Erdélybe. Az ünnep napján a lelkes ifjak már ott álltak Petőfi sirjánál. Visszafelé megint gyalogszerrel jöttek s tegnap jutottak el Szegedre. Mire hazaérnek, már mehetnek az iskolába, a hol tanuló társaik bizonyára megirigylük őket a hat heti gyaloglásért.

Házfelügyelők gyűlése.

A budapesti házfelügyelők egyesülete a héten Rákóczy Károly elnöklésével tartotta rendes havi választmányi ülését a kerepesi-út 55. száma alatt levő helyiségében. Az elnök bejelentette, hogy a segesvári Petőfi-ünnepre Bartók Lajoshoz ő is küldött az egyesület nevében üdvözlő telegrammot, mit a választmány helyesléssel és éljenzéssel vett tudomásul, valamint azt is, hogy a belügyminister jóváhagyta a módosított alapszabályokat. A házfelügyelői állások díjtalan betöltése és a vasárnapi nyári ünnepélyre vonatkozó előterjesztések után megválasztották pénztárosnak Leimeiszter Mihályt, ellenőrnek pedig Visky Áront. Nagy lelkesedést keltett végül Kormos Antal vigalmi bizottsági elnöknek az a jelentése, hogy az egyesület tiszteletbeli tagjai nagyobb összegeket küldöttek a jegyekért és legtöbbjük megígérte személyes megjelenését is.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Keimer János Hatvan. Kérését nagyon szívesen teljesítenők, de alapszabályaink értelmében — mint azt jól tudja — a szövetkezet baleset folytán csakis valamely testrészt elvesztéséért adhat kárpótlást. Teljesen méltányoljuk helyzetét, s ha ez a dolog egy év múltán történt volna, nemcsak betegséget, hanem pénzbeli segílyt is kapott volna, ebből is láthatja milyen áldásos lesz szövetkezetünk.

Baben Vilmos Zeliz. A hiányzó 15-ik számot mai napon becses címére postára tettük. Az a szám csak a postán kallódhatott el.

Farkas Csamangy István Versecz. A czímszalagot óhajtasához képest kijavítottuk. A július havi részletet is pontosan megkaptuk. Szívélyes üdvözlöt.

Kovács Sándor Kecskemét. Kivánságához képest intézkedtünk, összes eddigi lapjainkat becses címére elküldöttük. Reméljük, hogy megkapta. Öszintén üdvözljük.

Perényi János Királyháza. Levelezőlapjára, miután ez utánjárást igényel, jövő héten fogunk külön levélben válaszolni.

Stremner Ferencz Budapest. Czímszalagot kivánságához képest kijavítottuk, a tévedést a nyomda okozta.

Többeknek. Hely hiányában a többi levelekre a jövő számunkban fogunk válaszolni.

Tartalom: Társadalmi kérdések. — A részletüzletek rendszabályozása. — *Tárca:* Rosamunda. *Julien Sermet.* — A keleti Felföld és az erdélyrészi városok ipara. — *Krónika.* — *Vegyes közlemények.* — *Szerkesztői üzenetek.*